

МЛАДОСТ, ТАЛАНТ И СТРАСТ КЪМ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА МУЗИКА

(Стефан Йорданов и оркестър „Роял бенд“
във фестивал на сватбарската музика – Стамболово, 2024)

проф. д-р Галя Петрова-Киркова

Резюме: Настоящият текст е оценка/анализ на художественотворческата, концертна и звукозаписна дейност на оркестър „Роял бенд“ с ръководител Стефан Йорданов, в частност представянето на творческия колектив във фестивал на сватбарската музика – Стамболово, 2024.

Ключови думи: акордеон, оркестър, песен, танц, концерт, музика, фолклор

YOUTH, TALENT AND PASSION FOR BULGARIAN FOLK MUSIC

(Stefan Yordanov and the Royal Band Orchestra
in a festival of wedding music – Stambolovo, 2024)

prof. Dr. Galya Petrova-Kirkova

Summary: The present text is an evaluation/analysis of the artistic, concert and recording activities of the "Royal Band" orchestra led by Stefan Yordanov, in particular the presentation of the creative team at the festival of wedding music - Stambolovo, 2024.

Keywords: accordion, orchestra, song, dance, concert, music, folklore

Традициите са основата, върху която се гради културата на всяка една общност, формират нашите ценности, вярвания и мироглед. Чрез традициите почитаме паметта на предците ни, черпим познания за техните мъдрост и житейски опит. Те са връзката между минало и настояще и в ерата на глобализация ни помагат да запазим уникалната си идентичност и да се противопоставим на унифицирането и еднообразието. Българският народ е дълбоко свързан с корените си, почита и продължава да предава от поколение на

поколение традициите и обичаите, за да продължават да битуват и да се развиват и днес, адаптирайки се към съвременния свят.

Женитбата несъмнено е едно от най-големите събития, което заема централно място в живота на българина с важно социално, обществено и стопанско значение. Чрез многопластови символи в сватбения ритуал се осъществява връзката между минало и настояще, утвърждавайки традициите, като основа на колективната памет и идентичност. Същевременно, продължава да възпитава младото поколение в морални ценности, свързани с уважение и почит към семейството, приемственост в традициите, чувство за общност и принадлежност.

Основен и изключително важен компонент, неделима част от този ритуал е сватбарската музика. Тя създава настроението и атмосферата на веселие на цялото тържество и отразява богатството на българския фолклор. На сватба са канени най-добрите и изявени изпълнители-певци и сватбарски оркестри, към които хората са се отнасяли с особена почит и уважение. В „Майстори на народната музика“ се споменава, че „на сватбите в Чирпанско, Старозагорско, Хасковско и Пловдивско хората идват да почетат младите, техните родители и близки, но идват и заради хубавата музика“ [Бакалов, 1988, с. 75]. Събира се цялото село, а и от други села, хорото е „три ката“ и продължава с часове, а песните „една в друга, от песен в песен, от хоро в хоро.“ Считало се е, „че колкото по-дълго е хорото, толкова по-дълъг щял да бъде животът на младоженците“ [Бакалов, 1988, с. 77]. В изследването на „Музикалнофолклорните традиции и съвременни тенденции в Добруджанската празнична и обичайно-обредна система“ се констатира, че „Сватбарският оркестър като институция играе ключова роля в съвременната сватба и се утвърждава като основно музикално-фолклорно присъствие в сватбения ритуал“ [Петрова-Киркова, 2018, с. 90].

Поради миграционните процеси е изведена съществена особеност по отношение на сватбения музикален фолклор – близостта на този, който се изпълнява в Тракия с Добруджа и Североизточна България. В последната четвърт на XX век все повече се налагат инструменталните групи, които изпълняват традиционен сватбарски репертоар. Инструментариумът в сватбарските оркестри става все по-разнообразен, като към традиционните български битови инструменти се добавят привнесени, както например

акордеонът и други западно-европейски музикални инструменти, които се превръщат в основно звено в този тип оркестри. В статията „Акордеонът като съпровождащ инструмент на мъжките фолклорни певчески групи от Югозападна България и Северните Родопи (По наблюдения от Фестивала на мъжките вокални фолклорни групи „От древността към вечността“ – гр. Разлог)“, Стефан Йорданов посочва, че „В началото на ХХ в. и акордеонът става част от българската народна музика. „За първи път е забелязан в група с цигулка, кларнет и тъпан в село Дълбок извор, Пловдивско“ (Божилова)¹. Главната причина за навлизането му като съпровождащ инструмент във фолклорното пеене е възможността да свири мелодия (в клавиатурата) и да акомпанира (с басова част и/или клавиатура) едновременно, има широк тонов обем, може да свири във всички тоналности, посредством регистрите се променя тембърът, като се комбинират различни октави“.² [Йорданов, С. 2013, с. 363]. В своята книга „Акордеонният акомпанимент в танцовото изкуство на фолклорна основа“ Йорданов посочва, че „Именно отварянето към западноевропейската култура е свързано с обновяването на музикалния инструментариум“³ [Йорданов, С. 2025 с. 21]. Като нова сцена за професионална изява, започват да се организират национални срещи за надсвирвания на сватбарските оркестри, сред които е фестивалът в Стамболово. Днес той е ярък пример за това как сватбарската музика продължава да живее и да се развива и е дългоочаквано събитие, което успешно възражда една от най-престижните платформи за българска народна музика.

Създаден през 1985 г. като продължение на подобни събития в Дълбок извор и Първомай, фестивалът „Надсвирване в Стамболово“ бързо се превръща в емблема за българската сватбарска музика. През 80-те и 90-те години на миналия век, надсвирването в Стамболово предоставя сцена за най-изявените, легендарни оркестри като: о-р „Тракия“ с р-л Иво Папазов, о-р „Младост“ с р-л Иван Милев, о-р „Орфей“ с р-л Георги Янев, о-р „Канарите“, „Конушенски оркестър, о-р „Златна арфа“ и др. След десетгодишно прекъсване, през 2024 г. фестивалът отново събира елитни оркестри за българска народна

¹ Божилова, Валя: Магията на акордеона в българската народна музика. -

<https://bnr.bg/radiobulgaria/post/100230618/magiyata-na-akordeona-v-bylgarskata-narodna-muzika>

² Йорданов, С. 2013. Акордеонът като съпровождащ инструмент на мъжките фолклорни певчески групи от Югозападна България и Северозападните Родопи (По наблюдения от Фестивала на мъжките вокални фолклорни групи „От древността към вечността“ – гр. Разлог). – В: Български фолклор, кн.3, с. 363

³ Йорданов, С. 2025 „Акордеонният акомпанимент в танцовото изкуство на фолклорна основа“ Пловдив:Fast Print Books с. 21

музика и доказва, че интересът към нея не стихва. Репертоарът на участниците във фестивала обхваща различни региони и стилове и дава възможност на публиката да се наслади на богатството от автентични изпълнения, авторска музика и традиционни български народни песни и танци.

Сред ярките участници в това издание на фестивала, с впечатляващото си представяне и завоюваното престижно Второ място в голямата надпревара се свързва името на оркестър „Роял Бенд“ с ръководител Стефан Йорданов – акордеон, чието изпълнение оставя дълбока следа в сърцата на публиката.

Историята за създаването на „Роял Бенд“ започва в студентските години на неговите членове в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. Именно там се заражда тяхното приятелство и професионално сътрудничество с участието им в съвместни музикални продукции на Висшето училище. Още като студент в първи курс Стефан Йорданов е избран за концерт-майстор в Студентски фолклорен ансамбъл при ЮЗУ „Неофит Рилски“ чийто главен художествен ръководител е проф. Николай Цветков, а в същата година е назначен като корепетитор в катедра „Хореография“ на Факултета по изкуствата на Югозападния университет. Това предопределя бъдещото му академично развитие и разгръща интересите му в областта на музикално-танцовото изкуство. Академичните творчески прояви оставят трайна следа в развитието на всеки един член на оркестъра, а опитът като концерт-майстор в СФА при ЮЗУ, който придобива Стефан Йорданов е солидна основа, за успешната му реализация след това и като ръководител на „Роял бенд“. Оркестърът ярко се отличава със собствен стил на изпълнение и оригинална музикална интерпретация. Стефан Йорданов – основател и ръководител на оркестъра е изявен солист – изпълнител на акордеон, автор на голяма част от аранжирите на песните и инструменталните (оркестровите) произведения, със солидни познания в областта на българския фолклор. Това е и една от основните причини, която днес ги отличава като състав – млади, талантиливи, високообразовани музиканти, които внасят свежест и нови идеи за развитието на българската народна музика. Неговата страст към акордеона го води по пътя на музикалното му образование. Завършва ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, а през 2018 г. успешно защитава дисертационен труд на тема: „Акордеонният акомпанимент в

танцовото изкуство на фолклорна основа“ и придобива ОНС „Доктор“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, където е преподавател днес.

Художественотворческата, концертна и звукозаписна дейност на Стефан Йорданов е изключително богата и впечатляваща. Многобройни са осъществените звукозаписи на песни, звучащи в ефира на националните медии. Продукцията с колегите от оркестъра включва още звукозаписи на музика за различни индивидуални изпълнители, фолклорни формации и ансамбли. Със своето участие на фестивала в Стамболово, виртуозният музикант и неговият оркестър са посрещнати възторжено от публиката и заявяват себе си като едни от най-добрите и обещаващи млади български оркестри, чийто репертоар се базира предимно на традиционна музика от Югозападна България. В концертната програма на фестивала оркестърът се представя с общо девет музикални произведения – инструментални и вокални:

1. „Шопска бавна мелодия“ – солово изпълнение на акордеон - Стефан Йорданов
2. „Кукунеш“ (Граовско) – оркестър и солист – Стефан Йорданов
3. „Шопска китка“ – песни на Роял Бенд
4. „Шопско хоро“
5. „Елено, керко“
6. „Насред село тъпан чука“
7. „Стани, стани, момне ле“
8. „Три години“
9. „Сватбарски мелодии в 9/8“

Концертната програма на „Роял бенд“, е прецизно подбрана от ръководителя на оркестъра, като е съобразена с изискванията и регламента на фестивала. Инструменталните и вокални произведения са представителна извадка от народната музика в Югозападна България, съпътстваща сватбения цикъл в традиционната българска сватба от средата на миналия век до днес.

Аранжиментите на песните и музиката са авторски продукт на ръководителя - Стефан Йорданов, който успява да съчетае традиционни елементи с модерни хармонични решения,

които придават на изпълнението на оркестъра уникален и запомнящ се характер. Отличава се и цялостния подход към репертоара – представяне на локалните традиции от Пиринска и Шопска фолклорна област с ново, съвременно звучене. Двете солови изпълнения на акордеон: „Шопска бавна мелодия“ и „Кукунеш“ (Граовско) представят интерпретаторския стил на Стефан Йорданов, впечатляващ със своята виртуозност, музикално майсторство, специфични стилски характеристики, импровизаторска техника и емоционалност.

Почитаемото професионално жури в състав: Димитър Лавчев – председател и членове: Кръстьо Димов и Стойчо Стойчев присъжда престижното Второ място за младите музиканти от „Роял Бенд“.

В интервю⁴ с председателя на журито маестро Димитър Лавчев – изтъкнат музикант, с ярка творческа индивидуалност, композитор, виртуозен български гъдулар - известен като „плачещата гъдулка“ в изпълняваните авторски произведения, дългогодишен солист на Оркестъра за народна музика при БНР, сподели своите впечатления както за фестивала, така и за представянето на о-р „Роял бенд“ с ръководител Стефан Йорданов.

От една страна той е изненадан от отправената му покана, тъй като по разни причини фестивалът не се е провеждал дълъг период от време. Идеята, този конкурс да се възобнови, най-вероятно се дължи на хора, които имат отношение към инструменталната, сватбарска музика и сигурно носят в себе си спомени за миналите времена, когато са ставали големи тържества и дефилета на изявени сватбарски оркестри. Това ги е провокирало, едновременно със създалата се възможност. В настоящото издание са участвали общо осем оркестъра. В сравнение с предходни години техният брой е по-малък, но това най-вероятно се дължи на късно обявената информация за провеждането на фестивала. По-важно е, че публиката, хората, които обичат тази музика са били на лице, възторжени и в очакване. Цялостната организация по време на фестивала от страна на кметство и организатори е била на ниво.

За о-р „Роял бенд“ Лавчев сподели, че са добър оркестър, спрямо останалите участници, в смисъл: „имаше ансамбъл, имаше спятост, имаше хубава сглобка, добре подреден

⁴ Личен архив

репертоар, добре изсвирен, с вкус направен.“ Това, което му е направило най-добро и силно впечатление е професионалният подход на музикантите и отговорното им отношение към цялостната изява, която да има не само сватбарско звучене, а да се получи „леек оттенък и на чисто концертно ниво и начин на изпълнение.“ Всичко това носи удовлетворение и за публиката.

За следващото издание Лавчев не се съмнява, че всичко ще се получи на много добро ниво: „Дай Боже! Това е един голям празник, особено в Тракия, да се възобнови. Хората наистина са зажаждали за музика и за такъв вид преживяване. Те са жадни да чуят добри музиканти, да сравняват, да ликуват, да се впечатляват, да коментират. Има хора, грубо казано: „болни на тая тема“, навътре в нещата, фенове големи, така че, от страна на публика, желанието е голямо – аз така го усещам.“

Участието в „Надсвирването в Стамболово“ е признание за талант и професионализъм в атмосфера, изпълнена с ерудиция и вдъхновение, където се събират най-добрите български оркестри, за да демонстрират майсторството си и да го споделят с хиляди почитатели. Това е не само фестивал, а празник на българския дух, култура и традиции, който обединява поколения българи и ценители на родното изкуство. С всяко ново издание, това събитие е доказателство, че народната музика е жива и е наш дълг да пазим и развиваме това безценно национално богатство.

Роял банд по време на концертното си изпълнение във фестивала

Използвана литература

1. Бакалов, Т. – Майстори на народната музика. С., ДИ „Музика“, 1988.
2. Йорданов, С. Акордеонът като съпровождащ инструмент на мъжките фолклорни певчески групи от Югозападна България и Северозападните Родопи (По наблюдения от Фестивала на мъжките вокални фолклорни групи „От древността към вечността“ – гр. Разлог). – В: Български фолклор, кн.3, 2013
3. Йорданов, С. „Акордеонният акомпанимент в танцовото изкуство на фолклорна основа“ Пловдив: *FastPrintBooks* 2025.
4. Пейчева, Л. – Между Селото и Вселената: старата фолклорна музика от България в новите времена. С., АИ „Проф. Марин Дринов“, 2008.
5. Петрова – Киркова, Г. – Музикално-фолклорните традиции и съвременни тенденции в Добруджанската празнична и обичайно-обредна система. Пловдив, *FastPrintBooks*, 2018.
6. Петрова – Киркова, Г. – Музикално-фолклорното наследство в Добруджа – връзка с етно-демографското състояние и миграционните процеси. Пловдив, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, 2022.
7. Стоин, Е. – Музикалнофолклорни диалекти България. С., 1981.
8. <https://nadsvirvane.com/>
9. https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D0%B4%D1%81%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5_%D0%B2_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE

10. <https://bnr.bg/radiobulgaria/post/100230618/magiyata-na-akordeona-v-bylgarskata-narodna-muzika>